№ 31 (227) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen. na $1/2$ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 31 (227) Hod III. Wilnia. 16 krasawka 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

15 krasawika.

Zachodni teatr.

Na poli bitwy na Lis šmat dzie wostryje bitwy na šlyki. Pry New-Kerk i miž Bajjel i Meri ŭziaty anhlickije hniozdy s kulemiotami. Ludzi ŭziaty ŭ pałon. Warožyje kontrataki pry Bajjel i na paŭnočnym zachodzi ad Betiun złamalisia z wialikimi stratami. Na poli bitwy naabapał Sommy pry daždžliwaj pahodzi słabaja artyleryjskaja čynnaść.

Uschodni teatr.

Paśla wostrych bitw z aružnymi bandami našy wojski s paddzieržkaj fiotu zaniali **Helsingfors.**

BUDAPEŠT. 14.IV. Adstaŭka hr. Černina wyzwała ŭ tutejšych palityčnych kruhach sensaciju.

Kažuć, što hrafa Černina zastupić wenhierec. Apawiedajuć ab padarožy ŭ Wienu hr. Tišy. Nazywajuć takže imia hr. Julija Andrašy. Wenhierskije hazety pišuć, što minister pawinien zanimacca pierehaworami s pryjacielami i neutralnymi, a z worahami chaj wiadzie palityku Hindenburg.

WIENA (W.T.B) 14.IV. Impieratar pasłaŭ niamieckamu impierataru hetkuju telehramu: «Abwinieńnia p. Klemanso — hetkije nizkije, što ja nie žbirajusia dalej wiaści sporku s Francijej ab hetaj sprawie. Dalejšy adkaz daduć maje harmaty na zachodzi.

Wierny družbie

Karol.

WIENA. 14.IV. *Uradowa.* Apošnije zajawy p. Klemanso zusim nie źmieniajuć praŭdy našych aficyalnych zawiereńniaŭ. Prync Sykstus Burbonski — wyšej padazreńnia ŭ fałšu. Ministerstwo zahraničnych spraŭ nie mahło dajści, dzie piśmo było padmienieno fałšywym. Sprawa ličycca zakončenaj.

WIENA (W.T.B.). 14.IV. Impieratar Karol wyjechaŭ u Budapešt.

PARYŽ. 14.IV. Hawas publikuje uradowuju notu, ŭ katoraj miž inšym haworycca: „Jość ludzi, ŭ katorych papsawano sumlewańnie. Impieratar Karol, nie majučy mahčymaści ratawać pałažeńnie, pačynaje baŭtać, jak ašaleŭšy. Ciapier jon prymušen winawacić swajho šwahra ŭ padrobcy tekstu. Zusim jasna, što prezydent respubliki nie pryniaŭ-by druhi raz prynca s piśmom, adkidajučym, a nie paćwierdžajučym našy prawy. Piśmo impieratara Karola pakazano pryncam asabista hasudarstwienym dziejačam. Praŭdziwaść tekstu mohuć paćwiardzić dwa pryjacieli prynca, — asabliwa toj, katory źniaŭ z jaho kopii».

PARYŽ. *Uradowa.* Francuski i auhlicki urady pastanawili dać hieneratu Fošu tytuł hieneralisimusa sajuznych wojsk u Francii.

PARYŽ. (Hawas). Abstreł Paryža z dalnabojnych harmat pačaŭsia nanowa 14 krasawika.

PARYŽ. Hienerał Seraj, b. načalnik makiedonskaha frontu, pierawiedzien u 2 addzieł hieneralnaha štabu.

BERLIN. Haława partyi nacyonałliberałaŭ Streseman u adnej pramowie swajej wyskazaŭ žadańnie, kab adnosiny Flandryi da Niamieččyny byli takije samyje, jak adnosiny Kurlandzii.

FRANKFURT. Pawodłuh padrachunku «Frankt. Ztg.» padpiska na wajennuju pazyku da 13 krasawika ŭ wiečary dała prynamsi 10 miljardaŭ marak.

BERLIN. Dziela atrymańnia patrebnych rasiejskich hrošy dziela apłaty tawaraŭ, jakije wywoziacca z Ukrainy i Rasiei, załažyŭsia syndykat bankaŭ pad kiraŭnictwam bankowaha domu Mendelson i. Komp.

ŠTOKHOLM. U Šwecii ad 13 krasawika zawiedzieny karty na adziežu. Usie wyraby z bawoŭny i lonu pradajucca tolki ŭ naznačenaj miery.

MASKWA. Urad sawietaŭ zahadaŭ zrabić nowyje wybary ŭ ustanoŭčy sejm wa ŭsich okruhach, dzie raniej byli wybrany členy partyi kadetaŭ.

ŽENIEWA. Kazanskaja hubernia addzialiłasia ad centralnaha uradu i abjawiła siabie za samabytnuju respubliku.

Wilnia, 16 krasawika 1918 h.

Wiestki, jakije jduć da nas z uschodniaje Biełarusi, dajuć abraz taho, jak narod Biełaruski napružaje swaje siły, budujučy fundamenty swajho dzieržaŭnaha žyćcia. Naabapał staroha wajennaha frontu u biełarusaŭ zapanawała adna ideja: stwaryć swajo niezaležnaje hasudarstwa, dzie narod naš, niawoleny sotni hadoŭ, pačuŭ by ŭreści, što jon — haspadar na swajej Ziamli.

Zwarotny moment u palityčnaj raboci pieršaha biełaruskaha uradu stanowić akt 25 marca. „Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki—piše «Вольн. Белар.» — abwieściła, što Biełaruś stanowicca niezaležnaj i wolnaj dzieržawaj. Skinuto z rodnaha kraju apošniaje jarmo dzieržaŭnaje zaležnaści, jakoje gwałtam nakinuli rasiejskije cary na naš wolny i niezaležny kraj... Jak razsiekajučy strašnuju cišu, što ahłynuła naš kraj spakon wieku, razniasiecca wiestka pa ŭsiamu świetu, što žywie Biełaruś, što hore ajčyzny našaj wiadzie nas nie k śmierci, a k žyćciu. Šlach paratunku znajdzien. Uwaskresła Biełaruś! Paŭstało k žyćciu toje, što worahi pachawali. Ažywaje histaryčnaja dzieržaŭnaja Biełaja Ruś!»

Hetak razumiejuć akt 25 marca ŭsie hramadzianie Biełarusi: z usich miest, miastečak i wiaskowych orhanizacij u Miensk pryježdžajuć čuć nie što hadzinu deputacii, katoryje wyskazywajuć pryznańnie narodam biełaruskaha uradu i ŭsich jaho pastanoŭ. Śledam za Mienščynaj i zakordonnaj Wilenščynaj padčyniłasia Radzie i Sekreteryatu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki ŭsia Mahileŭščyna. Tolki ŭ centry Witebščyny — ŭ mieści Witebsku ŭsio jašče panujuć čužackije bolšewickije siły i addzielajuć hetu častku ziamli Biełaruskaje ad supolnaje pracy ŭsich biełarusaŭ nad budawańniem niezaležnaje, wolnaje Baćkaŭščyny. Iduć wiestki prost za serce chapajučyje, jak naprykład apowieść ab tym, što niedzie ŭ dalokaj Rumynskaj ziamli žmienia ludziej, astaŭšychsia ad demobilizowanaha **biełaruskaha korpusa**, paŭhałodnaja siadzić i piłnuje biełaruski miljonny skarb dziela Biełaruskaj Respubliki.

I woś, pad toj čas, jak usie tworčyje biełaruskije siły wyjaŭlajuć swaju zdolnaść da hasudarstwienaha žyćcia, jak jany, nia hledziačy na wajennyje zdareńnia, utrymliwajuć u poŭnym chodzi ŭsiu swaju krajowuju haspadarku, jak usie narody prosta abo pasredna wyskazywajuć swoj spohad wolnaj Biełarusi, — pad hety sam čas adna tolki Polšča, što tak nidaŭna klikała narod naš na baraćbu «za našu i wašu wolu», wystupaje proci niezaležnaści Biełarusi. Jana dalej choče wytarhawać ad niemcaŭ choć kusoček Biełaruskaj ziamli dziela polskaj kołonizacii i hatowa polskuju ziamlu u Prusach pakinuć niemcam, a tamtejšych palakoŭ pieresialić na Biełaruś! Jak piše «Berliner Tageblatt» (№ 180 z 9.IV. 1918), polskije kiraŭničyje kruhi ŭ Waršawie damahajucca utwareńnia „polskaj uschodniaj Marchii» na ziamli Biełaruskaj. P. Wacław Studnicki, byŭšyj člen dačesnaj dzieržaŭnaj rady Polščy, hetymi dniami razasłaŭ niamieckim palitykam dawoli słaby memoryał ab hetym, u katorym piše: «Kali Polšča zaŭładaje hetaj „Ostmarken", dyk jana pakiruje tudy emihraciju z uschodnich časciej Prusaŭ". Pawodłuh jaho padrachunku, na abšar miž małoj i wialikaj Biarezinaj, zrabiŭšy asušku ziamli, možna budzie wysialić kala 2 miljonaŭ duš, — samo saboj razumiejučy, wyciskajučy adtul adwiečnych žycharoŭ hetaj ziamli — biełaruskich sielan!

Piekny byŭ niekali toj polski klič: «za našu i wašu wolu!" Tolki ciapier Polšča zusim ad jaho adrekłasia i zamianiła na nowy: „za našu wolu — wam niawolu!".

Na temy dnia.

Dahetul u niamieckich hazetach sprawaj Biełarusi blizka zusim nichto nie zanimaŭsia. Tolki ad času da času s tej abo inšaje pryčyny možna było sustrecić na stranicach niamieckich časopisiej niejki karocieńki ŭspamin ab biełarusach, — uspamin, časta źwiazany z dawoli fantastyčnymi planami. Da liku apošnich možna adnieści plany p. Georga Klejnow'a wykładzienyje im ŭ numery s 15 marca „Grenzboten». P. Klejnow pisaŭ, što z Estlandzii, Liflandzii, časci Witebskaj huberni, Kurlandzii i Litwy treba utwaryć adno karaleŭstwa, złučenaje realnaj uniej z Niamieččynaj. Časć Hrodzienščy-

---

Płata na pazyku nia śpiešnaja!

Chto choče, može pabić apłatu padpisanaj sumy pazyki na miesiacy krasawik, maj, červień i lipień.

Chto padpisywajecca na 100 marak, može kali choče, zapłacić ich ažno 18 lipnia.

Značyć, padpisywacca može kožyn!

ny, jakaja nie adojdzie da Ukrainy, huberni Łomžynskaja i Płockaja pa Buh i Wisłu pawinny być pryłučeny da Prusaŭ. „Hety kraj, a takže zachodniaja čaść hubernij Waršaŭskaj, Kališskaj i Pietrakoŭskaj, stanowiać abšar dziela niamieckaj kołonizacii. Z rešty Polščy možna było-by utwaryć asobnaje hasudarstwa». «Treba było-by takže wysialić čaść polskaha nasialeńnia na Biełaruś...»

My padčyrknuli apošnije słowy, bo p. Klejnow, adrezaŭšy ad Biełarusi Witebščynu i Hrodzienščynu, reštu łaskawa addaje dziela polskaj kołonizacii, dy tolki tut uspaminaje pa imi našu ziamlu. Ale tut ličym patrebnym adznačyć, što dumki i prajekty p. Klejnowa — heta dumki jaho, i nichto za ich nie adkazywaje. Zatoje ŭ zusim inšym tonie pačynajuć hawaryć ab Biełarusi tyje, słowy katorych biazsporna adbiwajuć nastrajeńnie uradowych kruhoŭ Niamieččyny. Hetak, u № 538 z 7.IV. 1918 „Zeitung der 10. Armee“ my dałoŭna čytajem:

«S pahladu na interesy Niamieččyny nielha dapuścić złučeńnia Biełarusi s Polščaj — pamiž Litwoj i Ukrainaj. Bolš karysna, kab jana (Biełaruś) była niezaležnaj dziaržawaj, abo razam z Litwoj stanawiła-by bufier miž Polščaj i Maskowijej».

Heta zusim nowy ton u adnosinach da Biełarusi. I treba dumać, što jon wyzwan apošnimi zdareńniami na Biełarusi. Bo biełarusy wykazali ŭžo swaju zdolnaść da tworčaj hasudarstwienaj pracy i zdabywajuć sabie niezaležnaść nie hałasistymi memoryałami, nie žebraninaj u čužych, nie lamentacijami pierad usim świetam, a **žywym dziełam**, orhanizacijej swaich sił i budawańniem fundamentaŭ Biełaruskaj dzieržawy.

«Zeitung der 10. Armee“, haworačy ab budučyni Biełarusi, bačyć dwa sposaby razwiazki biełaruskaje sprawy: ŭ formie zusim asobnaha hasudarstwa i ŭ formie dzieržaŭnaj źwiazi z Litwoj. My dumajem, što tyje pryrodnyje, ekonomičnyje i palityčnyje warunki, katoryje prymušali nas zaŭsiody stajać na hrunci adbudowy kolišniaj biełaruska — litoŭskaj dzieržawy (Wialikaha Kniażstwa Litoŭskaha), nie utracili swajej siły i slahońnia, — a značyć nie utraciła siły i ideja zjednańnia Biełałarusi i Litwy. Zmieniajecca tolki, jak zdajecca, daroha da spaŭnieńnia hetaha: raniej išła hutarka ab utwareńni pierš adnej supolnaj biełaruska-litoŭskaje dzieržawy s tym, što ŭ takoj dzieržawie ziemli etnohrafična Biełaruskije i ziemli etnohrafična Litoŭskije pawinny być razdzieleny i stanawić dźwie aŭtanomnyje nacyonalnyje terytoryi; ciapier — paśla utwareńnia Biełaruskaj Narodnaj Respubliki i apawieščeńnia niezaležnaści Litwy staronniki biełaruska-litoŭskaha zjednańnia mohuć hawaryć tolki ab federacii dźwioch dzieržaŭnych adzinak.

Pakul u tak zwanaj «małoj Litwie“ nima centralnaj krajowaj ustanowy, katoraja złučała by ŭsie nacyonalnaści ŭ jaje miežach, datul my nia možem ničoha sudzić ab tym, ják ułožacca adnosiny miž Biełaruśsiu i Litwoj. Pry ciapierašnim pałažeńni, pry katorym da etnohrafičnaj Litwy akazalisia pryrezanymi čysta biełaruskije časci Wilenščyny i Hrodzienščyny, sprawa dalejšych biełaruska-litoŭskich adnosin— dawoli niejasnaja. Naadwarot, pryncyp federalizmu šmat zmiahčyŭ-by wostraść pytańnia ab biełaruska-litoŭskim razhraničeńni i pamoh by abiedźwym časciam kolišniaj sucelnaj dzieržawy znajści asnowu dziela trywałaj zhody i jednaści, roŭna karysnaj jak dla adnej tak i dla druhoj starany.

I. Mieleška.

Haniebnaje bałamuctwo.

Wilenskaja polskaja hazeta „Dziennik Wileński“ dała nowy dokaz warožych adnosin kiraŭnikoŭ tutejšaha polskaha hramadzianstwa da sprawy niezaležnaści našaje Baćkaŭščyny.

Pieredrukowywajučy z „Homana“ ŭstaŭnuju hramatu Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki z 25 marca, «Dz. Wil.», kab asłabić u wačoch tutejšych palakoŭ wahu aktu 25 marca i dalej bałamuč ich pustoj nadziejaj na pryłučeńnie Biełarusi da Polščy piše:

„Było-by wielmi ważna dawiedacca, čy pamieniony akt apirajecca na jakichkolečy konkretnych faktach, čy pakulšto stanowić wyražeńnie damahańniaŭ hrupy ludziej, s katorych składajecca Biełaruskaja Rada ŭ Mieńsku. Wyskazywać žadańnia swaje može, wiadoma, kožnaja hrupa, a nawat i adzinka, — adnak, dziela utwareńnia niezaležnaj dzieržawy treba čahoś bolej: zhody prynamsi bolšaści žycharoŭ, dzieržaŭnatworčych sił i zasobaŭ i pryznańnia dzieržaŭ. Pakul hetaha nima, hutarka može być tolki ab žyčeńniach — nia budziem sudzić, naskolki słušnych; my by tolki chacieli uściarahčysia usielakaha bałamuctwa opinii tak-zwanaj «łoŭlaj ryby pierad niewadam» i prydawańnia wyhladu faktu tam, dzie pakulšto jość tolki tuman prajektaŭ i žadańniaŭ.»

S pryčyny hetych słoŭ ličym patrebnym adznačyć:

1.) što Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki — heta nie „hrupa ludziej“ („grono asób“), a zakonnaja biełaruskaja ŭłaść, wybranaja biełaruskim narodam na kongressi ŭ Miensku, razahnanym 31.XII.1917 bolšewikami;

2.) što „bolšaść žycharoŭ“ Biełarusi ŭ asobach delehataŭ na konhres wybranych wałasnymi, pawietowymi i huberskimi ziemstwami, miestowymi radami, biełaruskimi wajskowymi žjezdami ŭsich frontaŭ, bałtyckaha flotu, uciekačoŭ i t. p., dała Radzie Biełaruskaj Narodnaj Respubliki prawo pramaŭlać adimi ŭsiaje Biełarusi;

3.) što apawieščeńnie niezaležnaści Biełarusi ŭžo faktyčna paćwierdženo jak ziemstwami, tak i miestowymi samaupraŭleńniami, a takže tymi orhanizacijami nacyonalnych mienšaściej (ŭ tym čyśle Polskaj Radaj Mienskaj ziamli), katoryje zhodzilisia ŭchadzić u skład Rady B. N. R. *paśla* aktu 25 marca;

4.) što ŭsie hetyje fakty wiadomy redakcii „Dzien. Wil.“, bo nadrukowany ŭ „Homanie“ — pierewažna ŭ tym že numery, s katoraha „Dzien. Wil.“ pieredrukawaŭ Ustaŭnuju Hramatu.

Z hetaha wywad jasny: bałamuctwam swaich čytačoŭ zanimajecca „Dzien. Wil.“, katory ukrywaje pierad imi „fakty dokonane“, bałamuctwa hetaje — tym bolš haniebnaje, što robicca *s poŭnaj świadomaściu*.

Jasna i meta bałamuctwa: „Dz. Wil“ ŭsio jašče maje nadzieju ŭławić Biełaruś u polski niewad, Dy darma: z hetaha ŭžo ničoha nia wyjdzie, —apryč taho, što biełarusy nikoli nie zabuduć, chto ŭ moment adradžeńnia ich Baćkaŭščyny byŭ najhoršym woraham woli jaje!

Uwaha. „Dzien. Wil.“, pierekładajučy Ustaŭnuju Hramatu z biełaruskaje mowy na polskuju, pazwoliŭ sabie krychu padfalšywić jaje: zamiest słoŭ „biełaruskije časci Mienščyny, Hrodzienščynu (z Hrodniaj, Biełastokam i t. d.), Wilenščyny, Witebščyny, Smalenščyny i Čarnihaŭščyny...“ „Dz. Wil.“ napisaŭ: „biełaruskije časci Mienščyny, Hrodzienščynu,.. Wilenščynu, Witebščynu, Smalenščynu i Čarnihaŭščynu. Hety falš, treba dumać, maje tak sama świadomuju metu: bo wiadoma, što časci pamienionych hubernij jość nie biełaruskije, i «Dz. Wil.» choče paintryhawać: pakazać, bytcym biełarusy halacca na čužyje ziemli!

H. B.

Niemcy ab Polščy.

Na zasiedańni pruskaj Wierchniaje Pałaty 10 krasawika kniaź *Salm Horstmar* zajawiŭ:

„Litwa pawinna być u takich adnosinach z Niamieččynaj, kab tamaka nie mahła-by razwiwacca palonizacija. My pawinny pawodłuh mahčymaści zwuzić hranicy nowaha Polskaha karaleŭstwa“.

Biełaruskaje kazańnje u Hrodzienščynie.

(Z wakacyjnych uspaminaŭ).

Hadoŭ z dziesiatak tamu nazad prawadziŭ ja letnije wakacii ŭ haścinnym domie p. J. kala Krasaŭki (hrodzienskaha paw.). Žywa paŭstajuć ŭ pamiaci ŭsie padrobnaści bytnaści majej na wioscy paśla hodu pracy nad knižkaj u mieści. Woś, chaču tut padzialicca s čytačami adnym zdareńniem s pamiatnych dla mianie wakacij.

Jak zwyčajna, ŭ kožnuju niadzielu i kožnaje świata jeździli my da susiedniaha parachwialnaha kaścioła, wieža i čyrwony dach katoraha daloka uhledalisia na wakolicy spamiž huščaru wiekawych dziareŭ. Dziakujučy blizkaści kaścioła i bystraści kaniej p. J., my časta ŭžo ŭ časi kazańnia, kataraje wiaskowym zwyčajem hawaryłosia tut pierad imšoj, siadzieli na swajej łaŭcy la wialikaha ałtara dy hetym prydbali sabie sympatyju tamtejšaha wielmi haścinnaha probašča, ks. Jana Burby. Woś, u adnu niadzielu, ŭchodziačy da kaścioła, ŭbačyli my, jak praz hustuju taŭpu wiaskowych ludziej prabirajecca da ambony nieznany starejšy i ŭžo dobra pasiwieły ksiondz. Za im śledam išli pahlady sabranaha narodu, a i my wielmi byli zacikaŭleny hetaj nowaj asobaj u hłuchoj wioscy. Ksiondz pračytaŭ Ewanheliju, paśla koratka zajhrali arhany, i pačałasia nawuka. Ale jad pieršych słoŭ kazańnia ŭsie my čysta zdumielisia: *ksiondz pramaŭlaŭ da narodu pa - biełarusku.* Heta było dla nas takoj nawinoj, što tolki druhi skaz pramoŭcy pierekanaŭ nas, što čujem dobra. Ksiondz kazaŭ ab pawinnaści świacić światyje dni, ustrymliwajučysia ad słuźbowych rabot i słuchajučy św. imšy. Ščyra pryznajusia, što mianie strašeńnie zacikawiło, jak heta budzie i što z hetaha wyjdzie? Ale płynnaść wymowy, jomkaść i jarkaść skazaŭ, bahataja abrazowaść, nie pazbaŭlenaja ścipnaści, abiarnuli skora pačućcio cikawaści ŭ pačućcio zdawoleńnia, kataraje nie zanikało praz uwieś čas kazańnia. Usie my słuchali tak pilna, jak mo' nikoli ŭ žyćci. Raz — druhi kinuŭ ja wokam na narod, usłuchaŭšyjsia ŭ kazańnie, «Bačyš, što jon kaže?» — hetaje pytańnie, zdawałosia, było napisano na kožnym twaru. Dzieŭčaty spierša bytcym ahniom zaharelisia, pačuŭšy pieršy raz mowu swaju hetak wysoka, bo ažno na ambonie. Nie adna kabiecina šturchanuła ŭ pieršy moment pad bok swaju susiedku, kažučy: «čuješ?». Mužčyny pierastupali z nahi na nahu. Ale heta tolki na samym pačatku; bo cieraz niekalki minut u kaścieli zapanawała niezwyčajnaja ciš: wočy, wušy i wusty, zdajecca, staralisia ŭławić kožnaje słowa. Kali-ž kazańnie skončyłosia, cikaŭna było hlanuć na słuchačoŭ: ich wočy hladzieli tak, jak hladziać wočy dziaciej, kali raptam spyniajecca pieknaja i cikaŭnaja apowieść. Ŭdziačnaść, zacikaŭleńnie asobaj ksiendza, zdawoleńnie pačutym miešalisia razam na twarach hetych ščyrych žycharoŭ biełaruskaj wioski, pieršy raz u žyćci swaim pačuŭšych hetak pawažanaje Słowa Božaje ŭ matčynaj mowie.

Zaprošenyje ks. probaščem, my ŭ hety dzień paśla imšy zajšlisia da haścinnaj i miłaj plebanii, hdzie paznajomilisia s ksiandzom, kazaŭšym kazańnie. Heta byŭ swajak i adnajmieńnik probašča — pačesny kanonik ks. Jan Burba. Pjučy harbatu, uznialasią hutarka. My wyskazali naše zdziŭleńnie s pryčyny siahońniašniaj niespadziewanki. —«A što-ž dumajecie, — adkazaŭ jon, — dzie narod užywaje biełaruskaje mowy, tam i kazańnia treba kazać pabiełarusku. Heta zusim jasna.» Miž byŭšymi u plebanii haśćmi s susiednich panskich dwaroŭ i drobnaj šlachty znajšlisia, adnak, takije (asabliwa s kabiet), što — ščyra, ci niaščyra, — horšylisia s pryčyny biełaruščyny ŭ kaścieli. Tady ks. kanonik pačaŭ, bytcym z rukawa, sypać čutymi z wust narodu wykryŭlańniami niezrazumiełaj dla biełarusaŭ polskaje mowy ŭ kazańniach i katechizmie. Dobra my tady paśmiejalisia!

Wiestka ab henym biełaruskim kazańni šybka razyjšłasia i pa susiednich parachwijach, i tamaka ab im pamiatajuć badaj i siahońnia. Dobraja pamiać pieražyła i ks. kanonika Burbu, pamieršaha paru hadoŭ tamu nazad. A ludzi ŭsiudy wielmi chwalili kazańnie. Staryje ŭspaminali, što, jak čuli ad baćkoŭ swaich, u susiednich Werejkach niekali tak sama kazaŭ biełaruskije kazańnia a. Kontrym dominikanin.

R.

Prawapis i Hramatyka.

(Hladzi «Homan» № 30).

Akańnie jość u tym, što nieakcentawanaje, a časami i akcentawanaje sławianskaje „o“ i nieakcentawanaje sławianskaje „e“ ŭ biełaruskaj mowie pierachodziuć u „a“. Dyk samaje pytańnie ab akańni možna raždzialić na akańnie o i akańnie e.

Akańnie o. Usie zhodna pryznajuć, što nieakcentawanaje *o* zaŭsiody pierachodzić u *a*, ale pryznajučy heta, inšyj e dziela roznych pryčyn, na piśmie robiuć niekatoryje wyniatki. Woś hetyje wyniatki:

1. „Вольная Беларусь“ idučy za radaj Taraškiewiča i Losika, imieńniki siaredniaha rodu, jak: słowa, świata, masła, sała i h. p. dziela pakazańnia rodu piše z *o* na kancy, značycca, piše: słowo świato, masło, sało i h. d.

2. „Вольная Беларусь“ i „Homan“ u čyńnikach siaredniaha rodu ŭ minuŭšym časie, taksama dziela adroznieńnia rodu, pišuć *o*. Značycca nasiła maci, ale nasiło, chadziło, wadziło dzicia. Patreba tut adznačyć rod padčyrkiwajecca tym, što kali hetki čyńnik siaredniaha rodu staić u pieradzi i napisać jaho z *a*, dyk robicca ŭražeńnie, što dalej budzie imieńnik žanockaha rodu, a takže byccam pisańnie ŭ kančaroch čyń ikaŭ sia r. r. *a* može časami być pryčynaj falšywaha tałkawańnia zakonaŭ.

3. „Вольная Беларусь“ „Беларускі Шлях“ i naahuł usie ŭ Miensku pišuć u kančary druhoha (častkowaha) prypadku adzinočnaje ličby prymietnikaŭ muščynskaha i siaredniaha rodu-oha, kali akcent na pradapošnim składzie i-aho, kali akcent nie na pradapošnim składzie.

Błahi toj biełaruski čytar, katory nie znaje rodu biełaruskich imieńnikaŭ i patrabuje na heta, kab u kančary siaredniaha rodu było *o*, zyk katory zapraŭdy nie wymaŭlajecca. Tyje, katoryje zachočuć wučycca pa biełarusku, mohuć zapaminać siaredni rod pa dwoch prypadkach 1-ym i 2-im. Słowy, katoryje ŭ pieršym prypadku adz. ličby kančajucca na *o* (z akcentam na kancy) ci *a*, a ŭ druhim na *a*—siaredniaha rodu. Hetak že paznajecca rod napr. u łacinskaj mowie. Toje, što 2 prypadki nia rozniucca kančarami tak sama niema biady. Jość mowy, ŭ katorych słowy balej jak u 2 prypadkach majuć adnalkowyje kančary i heta im ničahusińki nia škodzić. Pr. d-r Abicht piše: «Biełarus kaže: słowa, dziwa, świata i h. p. i ich treba pisać z *a*, jak «baba», kali b isnawała jašče jakoje kolečy pačućcio roznicy, dyk biełarusy nie skazali b «światy, słowy», jak „baby». Što ŭ imieńnikach siar. i žan. rodu, jak świata, dziwa i baba, ława, utračeno ŭsiakaje pačućcio roznicy pryznaje i B. Taraškiewič pastanaŭlajučy pisać u množ. ličbie: žadańni, pisańni, čytańni (i na kancy), značycca adnalkowa z žanockim rodam.

Što datyčyć druhoha punktu, dyk praŭda, što čytajučy napisany z *a* siaredni rod čyńnikaŭ, kali nie dačytaješsia da imieńnika hetaha ž rodu, robicca časami ŭražeńnie žanockaha, a nie

siaredniaha rodu. Mahčyma takže, što pisańnie čyńnikaŭ siar. r. z a može časami być pryčynaj fałšywaha tałkawańnia ŭ zakonach. Choć nie ŭ adnych nas kančary čyńnikaŭ žanockaha i siaredniaha rodu adnalkowy, adnak dziela skazanych pryčyn adroznić rod na piśmie u čyńnikach nia škodziło b. Tolki ci dobraje takoje adroznieńnie zykam, katory zapraŭdy nikoli nie wyhawarywajecca? Niekatoryje kažuć, što ŭ biełaruskaj mowie i tak «o» zaŭsiody kažycca jak «a», dyk nie bieda, što ŭ adnym miescy jano (o) astaniecca dziela adroznieńnia. Heta ŭsio praŭda, tolki sprawa ŭ tym, što tych, katoryje buduć wučycca hramatyki budzie niewialički procent, rešta ž biełarusaŭ bačučy «o» buduć i wyhawarywać o. Nadowičy na dziciačaj wiečarynie ŭ Wilni dzieci adnaho biełaruskaha prytułki tak i kazali hladzieło, leto i h. p., što wyhladaje ŭžo zusim nie pabiełarusku. Ja prapanuju, kab adroźnić siaredni rod u čyńnikach ad žanockaha nie o, ale asobnuju literu „a“ z malenkim značkom, kołcem, u wiersi. Hetym sposabam my zachawajem fonetyčnaść pisańnia, praściaražom ad štučnaha wymaŭlańnia na o i razam z hetym adroznim rody. Pry nawučańni čytać budzie wialikaja pałohka tym, što dzicia ŭ lementary budzie bačyć tam a, dzie jano jaho kaže ŭ hutarcy.

A z značkom u wiersie budzie zusim mała, bo čyńnikaŭ siar r. a biełaruskaj mowie mała Tymčasam pakul budzie adlita litera a z malenkim kołcem u wiersie ŭ kančaroch čyńnikaŭ siar. r. r. ž možna pisać o.

Tak sama praz a s kałcem należyć pisać čyńniki nieasabowyje: ściamnieło.

Ab kančary druhoha (častkowaha prypadku adzin lič. prymietnikaŭ muž čynskaha i siaredniaha rodu pr. d-r. Abicht piše: «Kančar „ho» druhoha prypadku adzin. ličb. prymietnikaŭ muž. i siar. r. maje etymologičnaje o, katoraje blas sporu padlažyć akańniu, Kakofonija tut nie pa čym. Kali «Baba Hanna pajšła da Atamana Tarasa“. zusim prawilna, to «da bahataha haspadara“ nia može być kakofonii, trebujučaj «bahataho“ z biezudarnym „o», dziela prarwańnia čerady dziewiaci „a“.

Biełaruskaja mowa dzielicca na 6 nareččaŭ. Z ich samaje asnaŭnoje toje, katoraje na karcie pr. Karskaha abaznačeno čyrwonym-wielmiakajučaje i ćwiordaeraje. Hetaje narečče zajmaje siaredzinu Biełarusi, nie stykajecca z druhimi sławianskimi mowami, najmieniej maje čužych upływaŭ i najbalej aryhinalnaje. Jano zajmaje: ŭ Mahiloŭskaj hub. pp. uwieś Mahiloŭski, Čaŭski, Siennienski, wialikšuju čaść Horeckaha i Oršanskaha; ŭ Witebskaj hub. pp. ŭwieś Lepielski, Drysienski i wialikšuju čaść Połackaha; uwieś Barysaŭski paw. Mienskaje h., dy Dzisnienski i Wialejski Wilenskaje hub. Dziela hetaha hramatyčnyje formy hetaha narečča treba prymać pierad formami ŭsich inšych biełaruskich nareččaŭ, kali jany ŭ čym rozniucca. Dyk wośže, ŭ wa- ŭsiej hetaj častcy i ŭ wialikšaj čaści rešty Biełarusi, razam prynamsi n 4/5 Biełaruskaje ziamli jasna čuwać u 2 pryp. adz. ličb. prym. muž. i siar. r. aha abo oha, dyk značycca i pisać hetak treba; biełaha, čornaha, siniaha, wialikaha, małoha dy inš. (zaŭsiody na kancy nieakcentawanaje a).

Apriača hetaha, šmat dzie na Biełarusi kažuć (z akcentam na kancy) kaha, čaha, jaha, adnaha, majha, twajha, swajha, taha; siahańnia (akcent na druhim składzie). Tut akcent na apošnim składzie nia tolki bywaje ŭ wialikich skazach, kali možna było b tłumačyć tym, što słowa zusim tracić akcent, što akcent jaho pierachodzić na čarodnaje słowa, ale nawat i ŭ skazach z adnaho słowa. jak: «Ty čyjha kania paświŭ?—swajha», abo pasiarod adnaho słowa: siahańnia, siahàleta. Heta dawodzić, što ŭ niekatorych miascoch Biełarusi tut stało ŭžo i etymologičnaje «a». Hetak kažuć u wialikaj čaści Mahiloŭščyny i Witebščyny, ładnaje čaści Mienščyny, biesmalna ŭ wa ŭsim Dzisnienskim i Wialejskim paw. Wilenščyny, Bakšty, a takže inšyje miescy Ašmianskaha i Świencianskaha p. i peŭnia, kab „Z zachadu, ŭschodu dwa chciwych kruki“ nia pili našaje krywi to ŭsia biełaruskaja mowa razwiłasia b u hetkim kirunku. Toje, što hetaja forma ŭžywajecca ŭ miascoch s čystaj charakternaj biełaruskaj mowaj, časta ŭ miascoch duža hłuchich, toje, što mowu z hetkaj formaj zawuć «wielmi prostaj», «wielmi muzyčkaj», najlapiej dawodzić, što heta ščyra biełaruskaja forma. Choć my ciapier dziela kompromisu zhadžajemsia ŭ druhim prypadku pisać a, kali niema na kancy akcentu (biełaha, bahataha) i o, kali akcent na kancy, adnak dumajem, što i forma majha, kaha i h.p. sčasam woźmie wierch. Formaj «twajha swajha», my jašče bolš prakonywajemsia ŭ patrebie pisańnia na kancy a, ŭ „biełaha, čornaha“ i h. p.

Na asnowie taho, što nieakcentnaje o pierachodzić u a «treba pisać biełarusaŭ, Šwedaŭ (akcent nie na apošnim składzie), ale stałoŭ, kałoŭ i h. p. Hetkim pisańniem my apriača zachawańnia fonetyki jašče pakazywajem, dzie akcent.

U zahadnym ładzie (повелительнымъ накл.) dziela taje ž fonetyki treba pisać ad siadź u množ. ličbie pieršaj asobie — siadźma, stań — stańma, daj — dajma, rabi — rabiema (akcent na pradapošnim skład), h. zn. zaŭsiody na kancy a, choć niekatoryje niema wiedama čamu, chiba s tahož strachu pierad wialikim akańniem pišuć u zahadn. ładzie u pierša asobie mn. lič. stańmo i h, p. —

Nam skažuć, što jość miescy na Biełarusi, dzie wyhawarywajuć nieakcentawanaje o, kažučy: leto, stało, dzicia chadziło i hd. Praŭda, jość takije maleniečkije miescowaści (sumiežnyje z Ukrainaj), dzie biełarusy wyhawarywajuć na o, ale jość šmat wialikšyje za ich, dzie kažuć i biełyha, čornyha abo nawat wyda, sycha, i h. p. Dyk što ž robić? Može pisać u toj samy čas rozna. Piše biełarus z Miensku, može napisać wada, z Mozyra woda, a s Siebieža wyda, ale tady ŭ adnym № taje ž hazety budzie niekalki roznych prawapisaŭ i pry hetkaj swabodzie pisańnia buduć umieć čytać pa biełarusku tolki specyalisty ŭ biełaruskaj mowie: redaktary, piśmieńniki i h. p. Dyk kińma łaščyć kutkowy patryatyzm i pišema tak, jak wymahaje wialikaja, zyčnaja pieknaja biełaruskaja mowa!

(Dalej budzie).

U Wilni i wakolicach.

× **Ahulny Schod Biełaruskaha Spažyŭnaha Tawarystwa «Rajnica».** Nas prosiać nadrukawać:

7-ha krasawika pry kramie T-wa W. Pohulanka 17, adbyŭsia. Ahulny Schod členaŭ nazwanaha wyšej biełaruskaha T-wa Z ahulnaha liku 67 členaŭ na Schod prybyło 31 člen.

Schod adkryŭ skarbnik T-wa W. Łastoŭski. Maršałkawać Ahulnym Schodam prasili p. W. Swiatopołk-Mirskaha, na sekretara p. J. Rusieckaha. S padadzienaha Ahulnamu Schodu adčotu wyjawiłosia, što, nia hledziačy na trudnyje warunki ciapierašniaha žyćcia, krama za 1917 hod zrabiła abarotu tawarami na 45.595 mar. i 72 f. Ahulny bilans T-wa taki:

Aktywa na 1.I. - 18.

Hatoŭki	Mr.	75.74
Ruchomości	„	158 69
Tawaraŭ	„	3.849.24
Należnaść	„	385.10
Usiaho . . .		4.468.77

Passywa na 1.I. - 18:

Składak	Mr:	1441.80
Kredytory	„	1345.70
Zysk	„	1681.27
Usiaho . . .		4468.77

Zysk 1681 m. 27 f. Ahulny Schod pastanawiŭ adčyślić u zapasny kapitał i puścić jaho ŭ abarot.

Śmietu raschodaŭ na 1918 hod Ahulny Schod pryniaŭ u summie 3570 mr.

Da Uradu adnahałosna dabrany p.p. J. Rusiecki, S. Sieniuć, i M. Michniewič; da Rewizyjnaj Kamisii — p. p. Šynkiewič i Jakutis.

Hetkim čynam ciapier Urad Spaž. T-wa «Rajnica» składajecca s p p. W. Łastoŭskaha, M. Łojki, M. Miechniewiča, J. Rusieckaha, A. Straŭssa, S. Sieniucia i Wołosewiča; Rewizyjnaja Kamisija — s p. p. Jakutisa, Šynkiewiča, Šejnickaha, Wojciechoŭskaha i Zaštoŭta.

× **Tawarystwo Apieki nad dziaćmi «Zołak»** za Studzień, Luty i Marec 1918 hadu wydało dla biednych biełaruskich dziaciej 24.300 litrowych porcij zupy i 16.200 ćwierć—funtowych porcij chleba.

Na adziežu i abućcie za hety čas Tawarystwo wydało 4.482 m.; na pomač lekarstwami pry darmowaj dochtarskaj pomačy wydano 62 m. 74 f.

U utrymliwanaj Tawarystwam pačatkowaj biełaruskaj škole u Wilni wučycca 70 dziaciej, katoryje dastajuć biespłatnyje knižki, sšytki i inšy školny ryštunak, a takže darmowuju nawuku.

Ad 15 krasawika da 1-ha maja u kancelaryi prytułku T wa «Zołak» (Bernardynski zawułak № 7) ad 1-aj da 3-aj hadziny u dzień **pryjmajucca zapisy biełaruskich biednych dziaciej na wyjezd u letnije kolonii.**

Sekretar T wa «Zołak»:

Stanisława s Kisialoŭ Korff.

× **Letni čas.** 15 krasawika ŭwodzicca takzwany letni čas. Strełki ŭsich hadzinnikaŭ u hety dzień buduć pierestaŭleny na hadzinu ŭpiarod.

× **Pradaža domu na drowy.** Biuro VIII curkułu miestowaj kamisii apieki nad pakinutymi damami prosić apawieścić dziela ahulnaha wiedama, što 16 krasawika adbudziecca pradaža z licytacii dreŭlanaha domu na drowy.

Usie wiedamaści možna atrymać u Biuro VIII cyrkułu. Abjezdnaja № 6, ad 9 da 1 hadz. (ŭ budnije dni).

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejšaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celasij:

	najwyš	najniž.
11—12	+ 18,3o	+ 8,0°
12—13	+ 17,3°	+ 6,4°
13—14	+ 17,5°	+ 6.6o
14—15	+ 18,8°	+ 6.2°

Z USIAHO KRAJU

Znosiny z Radaj Narodnych Ministraŭ Ukrainskaje Narodnaje Respubliki.

3 krasawika wiarnuŭsia s Kijewa ŭ Miensk pasoł Narodnaha Sekretaryatu Biełaruskaja Narodnaje Respubliki, urad što jeździŭ tudy kab pawiedomić Ukrainskaje Narodnaje Respubliki ab utwareńni Narodnaha Sekretaryatu i abwieščeńni Respubliki. Pytańnie ab pryznańni Biełaruskaje Narodnaje Respubliki chutka budzie razhladacca ŭ Małoj Radzie Ukrainskaje Narodnaje Respubliki.

Biełaruskije delehaty z Jass.

3 krasawika pryjechali z Jass (z Rumynskaha frontu) delehaty biełaruskich orhanizacij, pasłanyje siudy dla znosin z Narodnym Sekretaryatam Biełaruskaje Narodnaje Respubliki. Na paŭdni Ukrainy i ŭ Rumynii i dahetul jość wialikije biełaruskije orhanizacii z bytych wajennych i ŭciekačoŭ, padzieržywanyje jak Ukrainskim, tak i Rumynskim Uradami. Asabliwaje ŭčaście ŭ doli biełarusaŭ pryniaŭ Urad Małdaŭskaje Narodnaje Respubliki.

Niamieckaja hazeta wajennych zahadaŭ dla waršaŭskaha hienerał-hubernatarstwa drukuje hetki zahad:

Polski korpus pad kamandaj Dowbora-Muśnickaha padlehaje hłaŭnakamandujučamu polskaj armii hienerału-an-šefu Bezeleru. Korpusu pazwoleno ŭ miesiac puskać na pabyŭku 100 asob u waršaŭskaje hienerał-hubernatarstwa i ŭ mieży Ober Ost.

Apawieščeńnie niezaležnaści Bałtyckich ziamiel.

BERLIN. 13.IV. *Uradowa.* Złučenaja krajowaja rada Estlandzii, Lifiandzii, Ryhi i Ezela na pasiedańni ŭ zamku ŭ Ryzie pryniała ŭsiemi hałasami hetkuju rezoluciju:

1.) prasić niamieckaha impieratara pryniać hetyje ziemli pad pastajannuju wajennuju zaščytu i padtrymać ich pry ich addzialeńni ad Rasiei;

2.) wyskazać žadańnie kab z hetych ziamiel była utworena adna konstytucyjna-monarchičnaja dzieržawa, złučenaja z Niamieččynaj personalnaj unijej u asobie pruskaha karala;

3.) prosić impieratara ab paddzieržku pry ładžeńni swaich krajowych ustanoŭ i ab padpisańnie konwencij hrašawoj, darožnaj, mytnaj, ab supolnych mierach i wazie i inš.

Krajowaja rada składałasia s 58 členaŭ, wybranych predstaŭnictwami paasobnych prawincij, u tym liku: 3 predstaŭniki šlachty (niemcy), 13 predstaŭnikaŭ wialikšych ziemleŭłaśnikaŭ (niemcaŭ), 13 — mienšych ziemleŭłaśnikaŭ (9 estoncaŭ, 4 łatyšy), 20 predstaŭnikaŭ miest (13 niemcaŭ, 5 łatyšoŭ, 2 estoncy), 7 — duchawienstwa (4 niemcy, 2 estoncy, 1 łatyš), 1 predstaŭnik dorpackaha uniwersytetu (niemiec), 1 — ad Pejchoraŭ (łatyš).

U wyšejšym značeńni była posłana imperataru telehrama, jakaja kančajecca słowami:

«...prosim Waše Wialičestwa pryłučyć Bałtyckije ziemli da Niamieččyny personalnaj unijej cieraz pruskaha karala »

WIESTKI Z RASIEI.

PIECIARBURH. Urad zahadaŭ tarhowym firmam nie adkładajučy zawiazać znosiny s centralnymi dzieržawami. Parachodnyje znosiny z niamieckimi portami pačnucca ŭ pačatku maja.

PIECIARBURH. Čcheidze, prezydent Kaŭkazu, zahadaŭ ahulnuju mobilizaciju ad 16 da 50 hadoŭ,

ŠTOKHOLM. Hłaŭnakamandujučyj finlandzkaj armijej hienerał Mannerhejm wydaŭ prykaz pa armii, kažučy ab finlandzka-niamieckim wajskowym bractwie. Prykaz zakančywajecca słowami: «kožyn sałdat u Finlandzii razumieje, jakuju wialikuju achwiaru składaje niamiecki narod našaj Baćkaŭščynie ŭ toj moment, kali ŭ Niamieččynie kožyn sałdat patrebien dziela zaščyty swajej ziamli.

PIECIARBURH. 10.IV. U Charbinie utwaryŭsia tymčasowy ŭrad, warožy da bolšewikoŭ. Sajuźniki jaho paddzieržywajuć. Šmat dzie skinuty bolšewickije ŭłaści. Nowy ŭrad staić za poŭnaje addzialeńnie Sibiru ad Rasiei i zahadaŭ spynić wywaz praduktaŭ u Rasieju.

Ukraina.

Biełarusy ŭ Kijewie.

Razahnanyje i teraryzawanyje balšewikami biełaruskije orhanizacii ŭ Kijewie ŭznoŭ ažyli i pracujuć u zhodzie

z Ukrainskaj Centralnaj Radaj, kataraj staršynia praf. M. Hrušeŭski ždaŭna ličycca pryjacielem biełarusaŭ i wialikšym znaŭcam biełaruskaha ruchu. Wialikšaj biełaruskaj orhanizacijej u Kijewie jość „Zorka“, katoraj kiruje małady praf. Leŭšenko, a także biełaruski dziejač Kraskoŭski. Apača „Zorki“ ŭ Kijewie zarhanizawana „Biełaruskaja Orhanizacija na terytoryi Ukrainy“, katoraja składajecca najbolš z wajennych. U uniwersyteci św. Władzimira pa niadzielach bywajuć biełaruskije sabrańni. U chutkim časie pry Radzie Narodnych Ministraŭ Ukrainskaje Narodnaje Respubliki budzie utworeno specialnaje ministerstwa biełaruskich spraŭ.

BUDAPEŠT. Rumynski minister—prezydent Margiloman pasłaŭ s Kišyniowa hetkuju telehramy:

„Paśla dwochdzionnaje narady Krajowaja Rada Bessarabii uračysta abjawiła pryłučeńnie Bessarabii da Rumynii pierewahaj 80 hałasoŭ proci 3. Ad imi rumynskaha narodu pry wializarnaj radaści ŭsiaho nasialeńnia ja apawieściŭ ab hetym pryłučeńni».

KIJEU. Haława rady ukrainskich ministraŭ i minister zahraničnych spraŭ, Hołubowič, pasłaŭ rumynskamu uradu notu, ŭ katoraj miž inšych zajaŭlaje:

«Nielha sumlewacca, što ŭ paŭnočnaj čaści Bessarabii pierewažywajuć ukraincy, a ŭ paludziennaj miž Dunajem i Dniestram — ukraincy stanowiać adnosnuju bolšaść. Hetak Bessarabija, jak cełaje, pawodłuh swajho etnohrafičnaha, ekonomičnaha i palityčnaha pałažeńnia stanowić časć Ukrainskaj Narodnaj Respubliki. Razwiazka pytańnia ab dalejšaj doli Bessarabii ŭ časi mirnych pierehaworaŭ u Bukarešci mahčyma tolki pry učaści i za zhodaj predstaŭnikaŭ Ukrainskaj Respubliki».

PIECIARBURH (Reŭter). Niamiecki ŭrad telehramaj zažadaŭ ad rasiejskaha ŭradu, kab byŭ abiazbrojen čornamorski flot i kab Rasieja zrabiła mir z Ukrainaj.

KIEU. Paśla doŭhich pierehaworaŭ centralnyje dzieržawy padpisali umowu z ukrainskaj radaj ab wywazie kala 60 miljonaŭ pudoŭ zbožža, ličučy pa 5 rub. pud žyta i 6 rub. pud pšanicy. Wywaz zbožža ŭžo pačaŭsia.

Z usiaho świetu.

WIENA. 12.IV. *Uradowa.* Francuski ŭrad publikuje fałšywy tekst piśma, bytcym-to napisanaha impierataram Karolem, u jakim jość fraza: „Prašu pawiedamić prezydenta francuskaj respubliki, Puankare, što ja ŭsiemi sposabami i s padmohaj majej asabistaj pawahi budu padtrymliwać u maich sajuźnikaŭ sprawiadliwyje damahańnia Francii na Elzas-Lotarynhiju». Hety tekst — fałšywy. Adpawiednaje miejsco ŭ oryhinale było hetkaje: «Ja-by ŭžyŭ usiu maju asabistuju pawahu na karyść francuskich damahańniaŭ Elzas-Lotarynhii, kalib hetyje damahańnia byli prawilnyje. Adnak, papraŭdzi jany nia hetkije“.

WIENA (W.T.B). 10. IV. *Uradowa.* Aŭstryjacki impieratar pasłaŭ Niamieckamu impierataru telehramu, haworačy ŭ jej miž inšym:

Francuski premjer-minister Klemanso zabłutywajecca ŭsio bolej i bolej u niepraŭdzi i nie wahajecca rabić jaŭna brachliwyje zajawy, bytcym ja pryznawaŭ zachwatnyje pretensii Francii. Ja z abureńniem piareču hetamu. Ja wajuju i budu wajewać za twaje ziemli tak sama, jak bytcym za swaje ŭłasnyje».

BERLIN. 14.IV. Minister zahraničnych spraŭ hr. Černin padaŭsia u adstaŭku. Impieratar pryniaŭ jaje, ale zahadaŭ hr. Černinu spaŭniać swaje pawinnaści da času naznačeńnia nowaha ministra.

HAAGA. 12.IV. Učora paabiedzi ŭ Haazie s pryčyny niedastačy spažyŭnych praduktaŭ uznialisia razruchi, pryniaŭšyje charakter buntu. Tutejšaje wojska wyjechało dziela tušeńnia buntu ŭ Rotterdam. Rewolucyjnaja rabotnickaja partyja Holandzii ustroiła wializarnuju demonstraciju. Narod abkidaŭ paliciju kamieńniami i abiazbroiŭ jaje. Šmat na jakich wulicach nima niwodnaje całaj šyby.

U Howlemie, Lejdenie i inšych miestoch tak sama byli surjoznyje razruchi.

BERLIN. Kamisija dziela spraŭ wybaraŭ u pruski sejm pierewahaj 19 proci 16 hałasoŭ adkinuła uradowy prajekt zakona ab roŭnych dla ŭsich wybarach. Za uradowy prajekt padali hołas: 8 kierykałaŭ, 3 wainadumcy 3 nacyonał-liberały, 1 socyał-demokrat 1 palak; proci: 12 prawych, 4 ŭmiarkawanyje prawyje i 3 nacyonał liberały.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni

12 IV. Zachodni teatr:

Atmantjer uziat. Akružonyje s poŭnačy i poŭdni anhličanie — čysłom 50 aficeraŭ i bolš za 3.000 sałdataŭ— paśla adważnaj abarony paddalisia. Z imi papali ŭ našy ruki 45 harmat, mnoha kulemiotaŭ, składy adziežy i šmat inšaj bahataj dabyčy. Na paŭnočnym zachodzi ad Armantjer paśla wostrych bitw za čaćwiortuju anhlickuju pazyciju my adkinuli warahaŭ na Bajel i Merwil. **Merwil uziat.** Na paludziennym bierazi Lis my pierajšli cieraz Law i dajšli da wiaršyn Merwil. U bitwie pry Armantjer my ŭziali ŭsiaho bolš za 20.000 pałonnych, u tym liku anhlickaha i portuhalskaha hienerałaŭ, i bolš za 200 harmat.

Na poli batalii na Sommie francuskije kontrataki na zachodnim bierazi Awr złamalisia s samymi ciažkimi stratami. Uziaty 300 pałonnych, katoryje paśla pahibli ad francuskaha artyleryjskaha ahnia.

13.III. Zachodni teatr.

Na poli bitwy na Lis naše nastupleńnie proci paśpiešna padwiezienych čyhunkami i samachodami anhlickich dywizij było ŭdačnaje. Z wiaršyn Messin my nastupali cieraz patok Sten i dajšli da ŭschodniaha skłonu Wulwergem-Les Piekster zaniat fłankowym rucham. Miž darohami Armanjer-Bajel i Armantjer-Merwil my dajšli da ŭschodniaha kraju lesu Njep. Na poŭdni ad Merwil my pierajšli cieraz raku Klarens, uziali šturmam Lokon i dajšli da kanału Labasse na paŭnočnym zachodzi ad Betiun. Naabapał Sommy krapčeła artyleryjskaja bitwa. Naabapał patoku Lis my ŭziali ŭ pałon 400 francuzaŭ i anhličan. Miž Maasam i Mozellu my ŭwarwalisia ŭ francuska-amerykanskije akopy i ŭziali pałonnych. U kontr atakach worahi mieli ciažkije straty.

14.IV. Zachodni teatr.

Na poli bitwy na Lis my ŭporna bjučysia pajšli ŭpiarod. Na poŭdni ad patoka Buw my prarwali warožyje pazycii pry Wulwergem i paśla krywawaj bitwy z anhlickimi kontratakami zdabyli šturmam Nju-Kerk. Pry Bajjel bitwa išła s pieramiennaj udačaj. Wakolicy Meri i Wje-Berken zaniaty nami. Naabapał Sommy—artyleryjskije bitwy. Pry Hemwile ataka francuskich batałjonaŭ krywawa adbita i ŭziaty čyślennyje pałonnyje. Na poŭnačy ad Mijel my ŭdačna nastupali na amerykancaŭ, zrabili ŭ ich mnoha škod i wiarnulisia, wiadučy pałonnych.

U bitwach na pawietry za apošnije try dni zbity 37 warožych samalotaŭ i 3 prywiaznyje latučyje šary.

Kala wajny.

BERLIN. Paryžskaje nasialeńnie pačynaje pierakonywacca, što abstreł Paryža z dalnabojnych harmat — nie dačesny, jak zawierali hazety, a jość abstreł pastajanny, asadny. Na susiednich stancijach nie pradajuć bolš biletaŭ u Paryž. Šmat u jakich predpryjemstwach s pryčyny zastoju raspuščeny słužačyje.

BERLIN. Pawodłuh wiestak z Miłana, za apošnije dni ad abstreła Paryža zabity 126 asob, ranieny 253. Abstreł trywaje dalej.

LONDON (Reŭter). *Nižniaja pałata.* Lojd Džordž, miž inšym jašče skazaŭ:

«My ŭžo dali ŭ armiju i fłot 6 miljonaŭ duš. Ale jašče jość ludzi, katoryje ŭ patrebi mohuć być uziaty ŭ armiju. Heta bitwa može trywać jašče miesiacy. Niemcy ŭziali ŭ armiju rekrutaŭ 1920 hodu, i heta dašć im 550.000 maładych ludziej. Niamiecki impieratar skazaŭ byŭšamu hreckamu karalu Konstantynu: „Ja ich razabju, bo jany nie majuć adnej kamandy“. Kali my praihrajem hetu bataliju, dyk wajna jašče nia skončycca: pakul my budziem mieć mahčymaść dalej wajewać na mory, my nia pryjmiem niamieckaha mira. Kali ž, jak ja spadziejusia, my wyjhrajem bitwu, dyk dola prusakoŭ skončena.

ROTTERDAM. Z usich kancoŭ Irlandzii prychodzić wiestki, što uradowy prajekt pašyreńnia na Irlandziju zakona ab wajennaj pawinnaści sustrečajecca tamaka s samym wostrym adporam. Z hetaj pryčyny anhlickije hazety napadajuć wostra na ŭrad, «lohkamysna wyzwaŭšyj konflikt z Irlandziej u hety ciažki čas“.

Kamisija irlandzkaha konwentu pryniała rezoluciju, każučy, što prawiadzieńnie zakona ab wajenščynie ŭ Irlandzii biaz zhody irlandzkaha parlamentu niemahčymo.

BERLIN. **Uradowa.** U načy z 12 na 13 krasawika našy latučyje karabli zrabili nalot na siaredniuju Anhliju. Abkidany bombami Birmingam, Šeffild, Notingem, Lids, Hull, Gremsbi. Usie latučyje karabli wiarnulisia nazad.

BERLIN. 12.IV. *Uradowa.* U načy z 11 na 12 krasawika anhlickije lohkije marskije siły i samaloty atakawali Ostende i abstreliwali s ciažkich harmat, a latuny abkidali bombam Zeebryge. Wajennych škod nie było. Adzin warožy minanosiec, zahareŭšysia, byŭ pakinut matrosami i papaŭ u našy ruki.

BERLIN. Adna z našych padwodnych łodak u Irlandzkim mory i kanali Lomanš zatapiła 28.000 tonn.

BERLIN. **Uradowa.** Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u paŭnočnych wodach: 15,000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U pojasie błokady nawakoł Anhlii našy padwodnyje łodki zatapili iznoŭ 23.000 t.

BERLIN (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki zatapili u Siarodziemnym mory 5 parachodaŭ i 9 paruśnikaŭ rasam 23.000 tonn.

BERLIN. 13.IV. **Uradowa.** Časć našych marskich sił 12 krasawika paabiedzi ŭwajšła ŭ port Helsingforsu i staić pierad miestam.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.